

Lättläst är en del av tillgängligheten

Maria Österlund 11.12.2018

LL-Center

- Verkar inom FDUV
intresseorganisationen för personer med intellektuell funktionsnedsättning i Finland.
- Arbetar för och med lättläst på svenska i Finland
 - Ger ut den lättlästa nyhetstidningen LL-Bladet
 - Språk-, text- och rådgivningstjänster
 - Beviljar den nationella symbolen för lättläst
 - Läsombud och högläsning
- Referensgruppen för lättläst
- Selkokeskus

Upplägg

- Vad är tillgänglighet?
- Hur många och vilka är de som behöver (extra) tillgänglighet (lättläst)?
- Vad är lättläst?

Tillgänglighet består av flera saker

- Teknisk tillgänglighet
 - Givetvis en förutsättning för tillgänglighet.
 - Tekniken ska planeras så att den är lätt att använda för alla.

Innehållsmässig tillgänglighet

- Innehållet ska vara lätt att förstå, alltså gärna lättläst.

Hur kan man definiera tillgänglighet?

- En produkt, en tjänst, en miljö, ett utrymme är tillgängligt när
- en möjligast stor grupp olika slags människor med eventuella funktionsnedsättningar kan använda denna. (Kehitysvammaliitto)

...tillgänglighet

- Tillgänglighet betyder att objektet är lätt att närma sig.
- Tillgänglighet gör det lätt för alla människor, också men inte enbart, för personer med funktionsnedsättningar.
- Alla kan dra nytta av att man ser till att något är tillgängligt!

Därför viktigt med lättläst på webben:

- Alla har svårt att läsa på webben, vi har i medeltal 30 procent sämre läskapacitet på webben.
- Skilda lättlästa sidor blir ofta bortglömda. Kan man göra hela webbplatsen lättare?
- Viktigt att både teknik, struktur och språk är tillgängliga.

Lätt att använda viktigt

- Om användaren har problem på bl.a. följande områden:
 - Minnet
 - Logiskt tänkande
 - Koncentration
 - Språk och läskunnighet
 - Visuellt gestaltning
 - Kunskap

Tillgängliga webbsidor

- **Teknisk tillgänglighet.** Ska vara möjligt att använda med olika slags apparater och med tekniska hjälpmedel. Ska vara möjlig att använda oberoende av funktionsnedsättning som t.ex. synskada.
- **Lätt att använda.** Layouten ska vara enkel. Ska vara lätt att hitta det innehåll man söker.
- **Innehållet lättförståeligt.** Innehållet ska vara klart, läsligt och vettigt uppställt. Innehållet ska vara skrivet ur läsarens synvinkel och vid behov på lättläst.
- (papunet.net/saavutettavuus)

Vilka är målgrupperna?

- Personer med funktionsnedsättningar som utvecklingsstörning, autism eller afasi
- Personer med dyslexi eller andra läs- och skrivsvårigheter
- Personer med demens eller mycket gamla människor.
- Personer som inte har svenska som modersmål, t.ex. invandrare, teckenspråkiga, finskspråkiga finländare
- läsovana

Hur många är de som behöver lättläst?

- Omkring 650 000 människor i Finland behöver lättläst! (Selkokeskus)
- Matematiskt, betyder det att ungefär 30 000 svenskspråkiga i Finland behöver lättläst.

Varför är det viktigt med tillgänglighet också på webben?

- Rättvisa och jämlikhet när också personer med funktionsnedsättningar kan använda tjänsterna.
- Ekonomiska skäl: man når hela den tilltänkta gruppen användare. Mindre behov av stödtjänster när det funkar för alla.
- Leder till bättre planering av webbplatsen. Resultatet är mera lättanvända tjänster för alla!

Vad är lättläst?

Lagspråk och
vetenskapliga
texter

Standard-
svenska

Klarspråk

Lättläst

Hurdan är en lättläst text?

- En lättläst text ska vara lätt att ta sig igenom, lätt att ta till sig och lätt att förstå.
- Hur en lättläst text ser ut varierar beroende på målgruppen, genren och mediet.
- En lättläst text kan vara skriven direkt i lättläst form eller vara en omarbetad version av en svårare text.

Vad ska man tänka på?

- Textens uppbyggnad och innehåll
- Språkets uppbyggnad: grammatik och meningsbyggnad
- Ordval

Innehåll

- Tänk på VEM du skriver för och VAD du vill säga.
- Säg det du ska säga och inget mer. (Skriv alltså kort, men var intressant!)
- Var logisk och kronologisk. Hoppa inte i tid eller från sak till sak. Börja med det viktigaste och börja från början.
- Skriv aldrig något du inte själv förstår.
- Anpassa din text även enligt åldersgruppen. (skriv inte för barnsligt om du skriver för vuxna)

Språkets uppbyggnad

- Undvik långa meningar, flera bisatser och i synnerhet inskjutna bisaser.
- Undvik passiv, använd aktiva former.
Demonstrationen stoppades. → Polisen stoppade demonstrationen.
- Undvik negationer.
Bilen var inte dyr. → Bilen var billig

Ordval

Svåra ord är vanligtvis

- Långa
- Abstrakta
- Bildliga
- Låneord eller obekanta ord, slangord
- Gamla (ålderdomliga) ord
- Fackord

Ordval

- Skriv med enkla ord.
arkivera → spara
- överskott → vinst
- förfallodag → betala senast den

- Om du måste använda svåra ord, förklara dem.

Ordval, siffror

Skriv utan onödiga siffror.

50 procent → hälften

Om du använder siffror, sätt dem i ett sammanhang.

Använd hellre: många, mycket, litet, få

Några tips

- Läs din text på nytt efter en tid, och ändra det som behöver förbättras.
 - Är texten logisk?
 - Är alla detaljer nödvändiga?
 - Finns all nödvändig information med?
- Läs texten högt, flyter den?
- Be en kollega läsa igenom texten.
- Be någon ur din målgrupp läsa igenom texten.

Lätt layout på webben

- Håll layouten enkel och tydlig och skala bort allt ”extra”.
- Relativt stor punktstorlek.
- Typsnittet ska vara ett enkelt så kallat sans-serif, utan ”svansar”.
- På webben skrivs lättläst i allmänhet utan radfall.
- Undvik bildspel. (element som rör sig kan göra gestaltningen svår för vissa målgrupper).

Lätt navigering

- De viktigaste elementen är sidans innehåll och navigerings-länkarna. Mycket annat kan tas bort.
- Begränsa dig till en eller två navigeringsbalkar.
- Viktigt att navigeringen är lika på olika sidor på webbplatsen.
- Bra med alternativ lättare meny/navigering i form av t.ex. Bildlänkar om det enda navigeringsverktyget på sidan är en s.k. ”hamburgermeny”.

Tack!

maria.osterlund@ll-center.fi